

از سردار نصرالله خان تا پائز

هیچ کس ولاسکو نشد!

کزارش
فریدون حسن

شاید آن روزی که سردار نصرالله خان پاکستانی در سال ۱۹۵۸ برای اولین بار والیبالیست‌های ایران را در قالب تیم ملی کنار هم قرار داد، تصورش را هم نمی کرد که ایران نیم قرن بعد یکی از برترین تیم‌های والیبال جهان شود، هر چند شروع کار والیبال ایران چندان قابل توجه و تأمل نبود و ایران حتی در مصاف با تیم‌های قاره کهن هم حرف چندانی برای گفتن نداشت اما والیبال به عنوان یک ورزش پرهیجان و پرهوادار کم کم در بین جوانان جای خود را باز کرد، به خصوص اینکه ورزش ارزانی محسوب می شد و به آسانی می توانست در کنار فوتبال خیابانی که آن سال‌ها یک تنه بار اوقات فراغت نوجوانان و جوانان را به دوش می کشید، قرار گیرد.

به رغم این ظرفیت بزرگ بحث تیم ملی کاملاً متفاوت بود. ایران بعد از نصرالله خان پاکستانی چند سالی را بر سر میزبان وطنی سر کرد اما در دهه ۷۰ میلادی دوباره رو به مربیان خارجی آورد. میروسلاو ایم از چکسلواکی، کوراوای ژاپنی و پارک سونگ کره‌ای مربیانی بودند که از سال ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۹ طی یک دهه هدایت تیم ملی والیبال ایران را بر عهده گرفتند اما باز هم نتوانستند کار خاصی انجام دهند و وقعه ۱۰ ساله در حضور مربیان خارجی ایجاد شد.

والیبال طی دهه ۸۰ میلادی در افول کامل بود تا اینکه با آغاز دهه ۹۰

میلادی و همزمان با آغاز رشد و شکوفایی ورزش کشور از اوایل این دهه باز هم بحث بکارگیری مربیان خارجی مطرح شد. بوکا نیکوفس از لتونی، مانسومو تو ژاپنی، پارک کی‌وون از کره جنوبی و کیلیچ و گایلیچ از صربستان مردانی بودند که از سال ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۰۸ هدایت تیم ملی ایران را بر عهده داشتند که در میان تمام آنها تنها پارک کره‌ای بود که توانست تحولی اساسی در والیبال ملی ایران ایجاد کند، با وجود این والیبال ایران مسیر پیشرفت و ترقی خود را از سال ۲۰۱۱ و با ورود خولیو ولاسکو به ایران آغاز کرد، مردی که به جرئت می توان گفت برترین مربی خارجی تاریخ ورزش ایران است، مردی که پنج مربی بعدی ایران وامدار تلاش‌ها و کار زیربنایی نزدیک به سه سال او بودند و به نوعی ثمره کار او را چیدند.

آنچه در پی می آید بررسی کوتاه کارنامه شش مربی خارجی تیم ملی والیبال ایران طی یک دهه گذشته است؛ مربیانی که والیبال ایران با آنها در سطح اول جهان و المپیک حاضر شد و نشان داد این رشته به شرط توجه و سرمایه‌گذاری در دست می تواند شانه‌به‌شانه قدرت‌های والیبال جهان پیش برود؛ مربیانی که می توان آنها را به دو گروه تقسیم کرد؛ گروهی که سرمدمدارشان ولاسکو بود، روزهای خوبی را پشت سر گذاشتند و سسه نفری که هر چه از دوران ولاسکو فاصله گرفتند، کارشان سخت تر شد.

شیوانوروی

«ولاسکو» محبوب و موفق

تا قبل از آمدن او، چند مربی خارجی روی نیمکت تیم ملی ایران نشسته بودند اما با نتایجی که خولیو ولاسکو به همراه بلندقامتان سا گرفت، به موفق ترین و محبوب ترین مربی خارجی والیبال کشورمان تبدیل شد. مربی آرژانتینی با آمدنش به ایران، والیبال مان را حسابی متحول کرد و به سطح اول جهان رساند. در دست از آن زمان بود که قدرت‌های برتر جهان، از تیم والیبال ما ترسیدند و برای شکست ایران نقشه می کشیدند و برنامه ریزی می کردند. سیر صعودی والیبال ملی از همان سال ۲۰۱۱ و شروع کار ولاسکو آغاز شد. مغز متفکر تیم ملی کاری کرد که بازیکنان جوان بدون ترس مقابل برترین‌های دنیا قشدم کنند و ستاره شدند. ایستادن بر پام آسیا سال‌ها رویایی دست نیافتنی برای ما بود که شاگردان ولاسکو آن را به واقعیت تبدیل کردند. در رقابت‌های قهرمانی آسیا ۲۰۱۱ او پیروزی متوالی و شکست چین در فینال، والیبال ایران برای نخستین بار ایستادن روی سکوی قهرمانی قاره کهن را تجربه کرد. ملی پوشان با انگیزه و روحیه مضاعف به مسیر رشد و ترقی ادامه دادند و باور پیروزی و درخشش در آنها متبلور شد. رقابت‌های قهرمانی آسیا ۲۰۱۳ ثابت کرد موفقیت‌های والیبال ایران اتفاقی نبوده است؛ ملی پوشان با هشت

پیروزی شیرین و از همه مهم تر با عبور از سد ژاپن و کره جنوبی، برای دومین بار متوالی طلای آسیا را به گردن آویختند و دبل قهرمانی کردند. دیگر دستاورد ارزشمندی که با آمدن ولاسکو به آن دست یافتیم، صعود به لیگ ملت‌ها بود؛ رقابت‌هایی که با حضور قدرت‌های جهانی برگزار می شد و پیوستن ایران به جمع آنها غیر ممکن به نظر می رسید، ولی در سال ۲۰۱۳ والیبال ایران یکی از تیم‌های حاضر در مرحله نهایی لیگ جهانی بود و به عنوان تیم تازه وارد حرف‌های زیادی برای گفتن داشت. پیروزی سخت اما دلچسب و تاریخی مقابل تیم صربستان مدعی اولین شگفتی تیم ما بود. برد شیرین برابر ایتالیا آن هم در خاک این کشور اوج هنرنمایی شاگردان ولاسکو بود و پس از آن کوبا و آلمان نیز مقابل ما زانو زدند. کسب رتبه نهم در اولین میدان لیگ جهانی عملکردی خوب برای تیم ملی محسوب می شد. حضور در مسابقات قهرمان قهرمانان ۲۰۱۳ به عنوان نماینده آسیا، افتخار دیگری بود که برای ایران به دست آمد. تیم ما به سه برد و دو باخت در حضور بهترین‌های قاره‌ها مقام چهارم را به دست آورد. عدم صعود به المپیک لندن، بزرگ ترسین ناکامی دوران حضور ولاسکو بود. پس از آن بود که ولاسکو ترجیح داد دوباره به والیبال آرژانتین باز گردد و با خاطراتی خوش از تیم ملی کشورمان جدا شد.

مسئولیت سخت «کواچ»

پذیرفتن مسئولیت تیم ملی ایران و قبول جانشینی ولاسکو، ریسک بزرگی بود و هر مربی‌ای حاضر به قبول این ریسک نمی شد. مدیران وقت فدراسیون والیبال پس از مذاکره با گزینه‌های مختلف، با اسلوبودان کواچ به توافق رسیدند. کواچ در آن زمان ۳۹ ساله بود و نسبت به ولاسکو تجربه کمتری داشت. کاپیتان سابق صربستان قهرمانی المپیک سیدنی را تجربه کرده بود. به خاطر بازی در تیم‌های لیگ ایران، آشنایی نسبی با والیبال کشورمان داشت. کار او از ابتدای سال ۱۳۹۳ در تهران شروع شد؛ دو نبرد دوستانه با بلغارستان اولین محک تیم ملی با هدایت سرمربی جدید بود. ایران در بازی نخست به بلغارستان باخت و در بازی دوم به پیروزی رسید. کواچ تیم موفق و آماد‌های را تحویل گرفته بود و انتظار می رفت روزهای خوش گذشته با ولاسکو تکرار شود. همین اتفاق هم افتاد و والیبال ایران در سال ۲۰۱۴ درخشش بسیار خوبی داشت. لیگ جهانی ۲۰۱۴ محک جدی و اساسی برای کادرفنی جدید محسوب می شد. تیم کشورمان رقابت قدرتمندی چون ایتالیا، برزیل و لهستان را در پیش داشت. کسب دو پیروزی مقابل قناری‌ها تاریخی بود، و برد شیرین در تهران مقابل ایتالیا همه را خوشحال کرد و دوبار نیز تیم لهستان را به زانو درآوردیم. تحمیل شکست به روسیه و

حذف این تیم از گردونه رقابت‌ها، نخستین صعود تاریخ والیبال ایران به جمع چهار تیم برتر جهان را در پی داشت. عنوان چهارمی رقابت‌های ۲۰۱۴، بهترین عملکرد تیم ملی در ادوار لیگ جهانی بوده است. رقابت‌های قهرمانی جهان ۲۰۱۴ نقطه عطف تیم ملی بود؛ تیم ایران با کسب دو برد مهم برابر آمریکا و ایتالیا، نخستین صعود به مرحله دوم این رقابت‌ها تجربه کرد. آرژانتین و صربستان ادامه یافت و مقام ششمی جهان برای تیم ملی و پوشان ما با عبور از سد استرالیا، ۱۳ پله‌ای در رنکینگ جهانی اتفاقی تاریخی برای ما رقم زد و رتبه ششم دنیا در اختیار تیم کشورمان قرار گرفت. کسب اولین طلای بازی‌های آسیایی، کارنامه درخشان اسلوبودان کواچ را تکمیل کرد. تیم ملی والیبال یکی از امیدهای کاروان ورزش کشور در بازی‌های اینچئون ۲۰۱۴ محسوب می شد. در آن دوره آسیایی تیم ملی بی‌درسد به فینال رسید و ژاپن نیز با قبول شکست ۳ بر یک در فینال حرفی برای گفتن نداشت. قهرمانی در بازی‌های آسیایی یکی از خلاهای والیبال ایران را بر سر کرد، ما این حلال عملکرد ضعیف در جام جهانی ۲۰۱۵ و سقوط چهار پله‌ای در رنکینگ FIVB (رده هشتم) به اخراج زودهنگام کواچ منجر شد؛ تصمیمی عجولانه که گویا بی‌ارتباط با اختلاف برخی بازیکنان با سرمربی صربستانی نبود.

استرالیا و کانادا کارمان را سخت کرده بود. بعد از دو برد مقابل استرالیا و کانادا، شاگردان لوزانو به فرانسه قدرتمند باختند و اولین شکست رسمی سرمربی آرژانتینی با ایران به ثبت رسید. ژاپن و چین حریفان آسیایی ما بودند که عملاً در مقابل ایران حرفی برای گفتن نداشتند و شکست را پذیرفتند، منتها اوج درخشش تیم ملی با دو هت‌های لوزانو کواچ تاه‌هاقت به زانو درآوردن لهستان صعود کرده بود؛ لهستان که خیلش بابت حضور در المپیک ریو راحت بود،

طلسم شکنی با «لوزانو»

مغرورانه مقابل بلندقامتان ما به میدان رفت و با پیروزی ۳ بر یک برابر این تیم، طلسم نیم قرن ناکامی حضور در المپیک شکسته شد. پایان ۵۲ سال حسرت نقطه عطف والیبال ایران به حساب می آمد، از این رو حضور قدرتمند در بازی‌های ریو انتظار همگان بود. در المپیک تابستانی آرژانتین، لهستان، کوبا، روسیه و مصر حریفان ما بودند. تیم لوزانو در حالی مقابل ولاسکو معروف بر عهده داشت و شناخت کامل او از تیم ملی ایران باعث ۲ بر صفر مارا در اولین گام المپیک رقم زد. لهستان زخم خورده نیز دومین شکست را به تیم کشورمان تحمیل کرد اما برد قاطع برابر مصر و کوبا صعودمان به مرحله حذفی را محقق ساخت، اما ملی پوشان ایران حریف ایتالیا نشدند و از صعود به جمع چهار تیم برتر باز ماندند، با این حال کسب عنوان پنجمی بازی‌های المپیک عملکردی درخشان برای تیم ایران محسوب می شد. قرارداد را توئول لوزانو در سال ۲۰۱۷ با پایان رسید و طرفین دیگر تمایلی به همکاری نداشتند. این در حالی بود که انتظار می رفت پس از بازی‌های المپیک و عملکرد قابل قبول تیم ملی، برای ادامه حضور لوزانو و رسیدن به اهداف بزرگ تر تلاش‌هایی صورت بگیرد ولی در نهایت این مربی آرژانتینی نیمکت تیم ملی ایران را ترک کرد.

دنیا حیدری

«کولا» بی‌که دوستش نداشتیم

۱۷ بهمن ۱۳۹۵ بود که هیئت رئیسه فدراسیون والیبال ایگور کولاکوویچ را با اهداف چهار ساله به عنوان سرمربی تیم ملی والیبال ایران معرفی کرد؛ مرد صربستانی که با وجود کسب برنز جام بزرگ قهرمانان جهان ۲۰۱۷، قهرمانی در بازی‌های آسیایی ۲۰۱۸، پنجمی لیگ ملت‌های ۲۰۱۹، قهرمانی در رقابت‌های قهرمانی آسیا ۲۰۱۹ و کسب جواز حضور در المپیک توکیو هرگز نتوانست مربی محبوبی در والیبال ایران باشد. کولاکوویچ به عنوان مربی سبازنده وارد والیبال ایران شد و بسیاری بر این باور بودند که او می تواند راه را برای نسل جدید والیبال ایران باز و بازیکنان جوان را جانشین نفراتی که از زمان حضور ولاسکو در والیبال ایران، در ترکیب اصلی تیم ملی حضور داشتند. این انتظار برپیراه هم نبود چراکه کولاکوویچ سازنده نسل طلایی صربستان بود و همین مسئله انتظارات را از او جهت جوان گرایی در تیم ملی بالا برده بود اما با وجود تغییراتی که در زمان کولاکوویچ در تیم ملی ایجاد شد برخی بر این باور بودند که او جوان گرایی کرد ولی تا زمانی که مجبور نشد، از آنها استفاده نکرد اما برخی دیگر چون عطایی معتقد بودند عملکرد کولاکوویچ را نباید مغر یا یاد دید. کولاکوویچ مربی خوش اخلاقی بود و به لحاظ آماری و مدالی هم نتایج قابل قبولی را با ایران به دست

آورد، با وجود این اما هر گز محبوبیتی که باید را در ایران نداشت، حتی در فدراسیون، به طوری که قبل از پایان قراردادش فدراسیون او را با هدف استخدام یک مربی بزرگ برای نتیجه‌گیری در توکیو استخدام کرد اما شاید اگر کولاکوویچ بر کنار نشده بود، تیم ملی می توانست نتایجی به مراتب بهتر کسب کند. اولین مدالی که کولاکوویچ برای والیبال ایران به از مغغان آورد، خارج از آسیا کسب شد. برنز به دست آمد در جام بزرگ قهرمانان اولین مسدال تاریخ ایران در این رقابت‌ها بود. او همچنین در جام جهانی موفق به تکرار بهترین نتیجه ایران در این رقابت‌ها شد و با ایستادن در رده هشتم به کار خود پایان داد اما بسیاری با تأکید بر اینکه تیم ملی زبیا بازی نمی کند، دستاورد او را به یاد انتقاد گرفتند. همچنین بسیاری مدعی بودند این مربی صربستانی نمی تواند در زمان بحران به خوبی تصمیم گیری کند. بعد از لیگ ملت‌های ۲۰۱۹ انتقادات از کولاکوویچ اوج گرفت اما او بر این باور بود که ایران مانند تیم‌هایی چون لهستان، برزیل و آمریکا انچنان قدرتمند نیست که بتواند با تیم دوم خود به عناوین بزرگ دست یابد یا دست سرمربی در انتخاب و گزینش بازیکنان خیلی باز نیست، اما در نهایت تعویق المپیک توکیو به دلیل کرونا باعث جدایی توافقی او از تیم ملی والیبال ایران شد.

«آلکنو» مردیخی پر مدعا

کسب جواز حضور در المپیک ۲۰۲۰، امیدهای والیبال ایران را برای کسب نتیجه قابل قبول در توکیو افزایش داد، اما لازم رسیدن به این رؤیا، حضور یک مربی از اول روی نیمکت والیبال ایران بود. عدم توافق با مربیان نامدار دنیا و همچنین رزومه قابل قبول آلکنو در تیم ملی روسیه و همچنین باشگاه زیت کارازان مسئولان وقت فدراسیون والیبال ایران را بر آن داشت تا دست روی این گزینه روس بگذارند؛ مربی‌ای که برای عقد قرارداد به ایران نیامد اما هزینه هنگفتی روی دست فدراسیون والیبال گذاشت و دست آخر نیز نتوانست انتظارات را برآورده کند و پس از ناکامی با این تیم در سی و دومین دوره بازی‌های المپیک مدعی شد از لیمو نمی توان آب جوچه فرنگی گرفت و بعداً اظهار نظر جنجالی خود را اینطور توضیح داد که وقتی یک بازیکن نمی تواند توپ سرویس را از روی تور رد کند، نمی تواند مقابل تیم‌های بزرگ بازی کند. تیمی که سوم آذر ماه سال ۱۳۹۹ سکان هدایت والیبال ایران را به دست گرفته بود، نتوانست رؤیای رفتن روی سکو در المپیک توکیو را محقق کند؛ البته که فدراسیون والیبال همان سال هم در انتخاب سرمربی زمان

زیادی را از دست داد و تکلیف نیمکت تیم ملی بعد از هفت ماه بلا تکلیفی بود که روشن شد، اما باز هم نه با یک تصمیم درست که بتواند موفقیتی با خود در پی داشته باشد. داورزنی، رئیس وقت فدراسیون والیبال بعد از سه سال همکاری، قرارداد با ایگور کولاکوویچ را با این هدف فسخ کرده بود که سراغ گزینه بهتری برود تا والیبال ایران بتواند طعم رفتن روی سکوی المپیک را بچشد. کار آلکنو از لیگ ملت‌ها شروع شد؛ رقابت‌هایی که آلکنو مدعی بود محلی برای ارزیابی تیم و بازیکنان برای حضور قدرتمند در المپیک است. کار ایران با دو شکست مقابل ژاپن و روسیه آغاز شد، هر چند در ادامه ایران برابر هلند، کانادا، ایتالیا، بلغارستان و آمریکا به برتری دست یافت اما شکست مقابل تیم‌های صربستان، آلمان، استرالیا، برزیل، اسلونی، فرانسه، لهستان و آرژانتین باعث شد ایران پایین تر از ژاپن و در رده دوازدهم قرار گیرد، آن هم در رقابت‌هایی که اکثر تیم‌ها با مغفرت اصلی حضور نداشتند. تیم آلکنو المپیک را خوب و با برتری مقابل لهستان (قهرمان جهان) و ونزوئلا آغاز کرد اما در ادامه برابر کانادا، ایتالیا و ژاپن تن به شکست داد تا مربی‌ای که مدعی بود فقط شاراتان هاقول مسدال می دهند، پایش حتی به یک چهارم نهایی المپیک هم باز نشود.

اولی اسفند ماه سال گذشته بود که فدراسیون والیبال با از دست دادن زمان زیاد برای انتخاب جایگزین عطایی، با مائوسیو پائز به توافق رسید. مربی فرانسوی - برزیلی که اگر چه رزومه پر و پمانی نداشت، اما با توجه به حضورش در تیم‌های مطرح جهان می توانست گزینه مناسبی برای ایران باشد. از همان روز نخست کاملاً مشخص بود که کسب سهمیه المپیک پاریس برای تیم ملی والیبال ایران به معجزه نمی ماند، با وجود این اما فدراسیون زمان زیادی را برای انتخاب سرمربی از دست داد و دست آخر هم زمانی به نتیجه رسید که فرصتی برای ناکامی ایران در لیگ ملت‌های والیبال کاملاً قابل پیش بینی بود، البته که در برخی بازی‌ها انتظارات از ملی پوشان بیشتر بود اما روی هم رفته پائز زمانی برای انتقال دانش فنی خود به شاگردانش نداشت و در اندک زمانی که در اختیار داشت، تنها می توانست روحیه و انگیزه‌های تیم را تقویت کند تا کسب ۹ پیروزی برای رسیدن به پاریس قابل دسترس باشد، با وجود این اما مهم نبود شرایط لازم باعث شد هفت هاقول در برزیل با ناکامی به پایان برسد؛ ناکامی‌ای که انتظار می رفت در

«پائز» دیر هنگام و بی‌فرصت

هفته دوم به میزبانی ژاپن تا حدی جریان شود اما اینطور نشد تا پرونده پائز خیلی زودتر از حد تصور بسته شود، حتی قبل از پایان این دوره از رقابت‌های لیگ ملت‌ها. ایران در هفته نخست کار خود را با قبول شکست ۳ بر یک مقابل صربستان آغاز کرد. در ادامه با حساب ۳ بر یک مقابل کوبا، ۲ بر صفر برابر ایتالیا و ۳ بر ۲ در مصاف با آرژانتین تن به شکست داد. هفته دوم نیز با شکست ۳ بر صفر مقابل ژاپن آغاز شد. هر چند، پائز با زنده میدان بود. مقابل بلغارها نیز ۳ بر ۲ تن به شکست داد تا مسئولان فدراسیون طی اقدامی غیرمنتظره تصمیم به اخراج پائز بگیرند، آن هم قبل از اتمام هفته دوم لیگ ملت‌ها؛ تصمیمی که باعث شد عملکرد ایران مقابل ترکیه حتی به مراتب بدتر از مصاف با بلغارها باشد و ایران در سومین بازی خود نیز ۳ بر یک تن به شکست دهد. پائز با هفت شکست از تیم ملی ایران اخراج شد تا حتی لیگ ملت‌ها را هم تمام نکند؛ مردی که نه فرصت داشت و نه بازیکن؛ مربی‌ای که شاید اگر اندکی زمان داشت می توانست نتایجی متفاوت کسب کند اما نه در انتخابش مقوله زمان محاسبه شده بود و نه وقت اخراجش!